

Justitias høringssvar til forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og forskellige andre love (Gennemførelse af dele af aftalen om strafreform og kriminalforsorgens økonomi 2026-2030 m.v.)

Lovudkastet omhandler en større reform, der ændrer mange forskellige dele af straffeloven, retsplejeloven m.v. Justitia har i dette høringssvar valgt hovedsageligt at fokusere på et element i reformen: intentionen om at nedbringe brugen af varetægtsfængsling.

Høringssvaret forholder sig således til lovudkastets afsnit 2.20 ("Varetægtssurrogat på egen bopæl med elektronisk fodlænke") samt 2.21 ("Yderligere tiltag til at nedbringe omfanget af varetægtsfængsling"). Afslutningsvist i høringssvaret er der dog medtaget en overordnet bemærkning til de samtidig foreslåede ændringer i reglerne om chikane af personer i offentlig tjeneste eller hverv (lovudkastets afsnit 2.13-2.15).

Justitia udgav sammen med Advokatsamfundet for blot 14 dage siden en ny forskningsrapport om varetægtsfængsling, som er baggrunden for dette høringssvar. I rapporten er interviewet dommere, anklagere og forsvarsadvokater om, hvordan retsplejelovens regler om varetægtsfængsling anvendes i praksis. Ligeledes er der foretaget spørgeskemaundersøgelser blandt samme aktører, ligesom der er analyseret en lang række kvantitative data og statistik indsamlet fra danske myndigheder. Justitias og Advokatsamfundets rapport er tidligere uddelt til Retsudvalget som udvalgets bilag 29 (alm. del, folketingssamling 2025-26).¹

Rapporten afdækker store udfordringer i den nuværende anvendelse af varetægtsfængsling. Rapporten viser bl.a., at der over de seneste 6 år er sket en seksdobling i antallet af arrestanter, der sidder varetægtsfængslet i mere end 2 år. Den gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger i Danmark ramte i 2024 for første gang mere end 6 måneder, hvilket er ca. dobbelt så meget som det tidligere niveau og ligeledes ca. dobbelt så meget som niveauet i de andre nordiske lande. Samtidig viser rapporten, at nogle af de interviewede dommere selv mener, at der er udfordringer i domstolenes løbende vurdering af, om en varetægtsfængsling skal forlænges. Det er derfor helt afgørende, at der fra politisk side gribes ind overfor denne udvikling, så det sikres, at varetægtsfængslinger ikke forlænges udover det nødvendige.

Det er derfor positivt, at der i den politiske aftale bag strafreformen fra et stort politiske flertal i Folketinget er et udtalt ønske om at nedbringe anvendelsen af varetægtsfængsling. Det er ligeledes positivt, at lovudkastet indeholder fire konkrete lovgivningsændringer, der er tiltænkt at sikre dette. Alle fire forslag går i den rigtige retning, om end Justitia i dette høringssvar har konkrete bemærkninger til forslagene og deres forventede effekt. Samlet set finder Justitia, at de fire lovændringer ikke i sig selv er nok til at vende udviklingen. Der er behov for flere ændringer i systemet, så varetægtsfængsling anvendes med den forsigtighed, som er påkrævet i et retssystem.

¹ <https://www.ft.dk/samling/20251/almde/REU/bilag/29/3087977.pdf>

I den sammenhæng bør nævnes, at der er en sammenhæng mellem straffniveau og mulighederne for at varetægtsfængsle. Når der således med strafreformen sker en skærpelse af straffniveauet, betyder det indirekte, at det bliver muligt at varetægtsfængsle i længere tid. Stik imod det politiske ønske risikerer reformen således samlet set at øge brugen af varetægtsfængsling, hvis det ikke sikres, at reformen samtidig indeholder de nødvendige ændringer til at modvirke denne effekt.

Justitia anbefaler derfor, at der i lovudkastet medtages flere indsatser for at nedbringe varetægtsfængsling end de fire nuværende forslag.

Justitia og Advokatsamfundets rapport afdækkede overordnet behovet for at gribe ind på fire punkter. Høringssvaret vil være inddelt efter disse fire temaer:

1. Behovet for at øge anvendelsen af alternativer til varetægtsfængsling
2. Behovet for at nedbringe længden af varetægtsfængslinger
3. Behovet for at nedbringe antallet af varetægtsfængslinger yderligere
4. Behovet for bedre vidensgrundlag og mere tilsyn

Lovudkastets afsnit 2.20 ("Varetægtssurrogat på egen bopæl med elektronisk fodlænke") vil blive kommenteret i det første af disse punkter, mens lovudkastets afsnit 2.21 ("Yderligere tiltag til at nedbringe omfanget af varetægtsfængsling") vil blive kommenteret i det andet punkt. Alle fire punkter indeholder yderligere forslag til indsatser for at vende udviklingen.

Justitias overordnede bemærkning til ændringerne i reglerne om chikane af personer i offentlig tjeneste eller hverv fremgår til slut i høringssvaret, som et selvstændigt afsnit fem.

1. Behovet for at øge anvendelsen af alternativer til varetægtsfængsling

Retsplejelovens nuværende § 765, stk. 2 oplister syv alternativer til varetægtsfængsling, herunder at undergive arrestanten et tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted, meldepligt hos politiet, pasdeponering og økonomisk sikkerhedsstillelse. Listen er ikke udtømmende. Retten kan derfor også anvende andre alternativer til varetægtsfængsling allerede i dag. Formålet er at undergive arrestanten en mindre indgribende foranstaltning end varetægtsfængsling, når dette er muligt.

Det fremgår af forarbejderne, at bestemmelsen især er tiltænkt at blive brugt under de løbende forlængelser af varetægtsfængslinger, hvor det vil være oplagt på et tidspunkt i forløbet at overflytte arrestanter til mindre indgribende foranstaltninger (også kaldet "varetægtssurrogater"):

"Det er efter udvalgets opfattelse realistisk at antage, at man i en del tilfælde, hvor varetægt bliver langvarig - navnlig under anke - vil kunne erstatte varetægt med anbringelse i mere hensigtsmæssige institutioner, f.eks. børne- og ungdomshjem, hospitaler, plejehjem, behandlingscentre for narkomaner etc. Også ikke-frihedsberøvende surrogater vil eventuelt kunne anvendes."²

² Betænkning nr. 728/1974 om anholdelse og varetægt

Bestemmelsen er således tiltænkt at medvirke til at nedbringe længden på varetægtsfængslinger. Justitias og Advokatsamfundets rapport fra oktober 2025 fandt imidlertid, at bestemmelsen slet ikke anvendes til dette formål. I praksis anvendes surrogater kun overfor to grupper: mindreårige og personer med psykisk sygdom. Disse grupper placeres normalt allerede fra varetægtsfængslingens begyndelse i særlige institutioner tilpasset deres behov. For alle øvrige arrestanter er muligheden for alternativer illusorisk. Der foregår i praksis ikke en løbende vurdering af, om arrestanten nu kan overføres til en anden foranstaltning end varetægtsfængsling. Det er dybt kritisabelt, da muligheden for at anvende en mindre indgribende foranstaltning altid bør overvejes.

Rapporten konkluderer, at en af årsagerne til den manglende brug af varetægtssurrogater er, at anklagere og dommere i praksis finder det vanskeligt at overføre arrestanter til sådanne alternativer, fordi de ikke i de konkrete retsmøder har viden om, hvorvidt der er plads til arrestanten i andre alternativer. I praksis vil det ofte kræve forudgående aftaler med f.eks. Kriminalforsorgen at sikre, at myndighederne er klar til at håndtere en sådan alternativ sikring af arrestanten. Der mangler således systemisk viden og procedurer for håndteringen af sådanne alternativer.

Justitia noterer sig med tilfredshed, at lovudkastet indeholder et nyt alternativ til varetægtsfængsling: Varetægtssurrogat på egen bopæl med elektronisk fodlænke (lovudkastets afsnit 2.20). Som det fremgår af Justitsministeriets bemærkninger i lovforslaget, er der allerede i dag hjemmel til at anvende dette alternativ, idet retsplejelovens § 765 ikke indeholder en udtømmende liste over alternativer. Justitia er dog enig i vurderingen af, at det vil være formålstjenstligt at skrive alternativt direkte ind i lovteksten.

Set i lyset af den nuværende (manglende) anvendelse af de syv varetægtssurrogater, der allerede er oplyst § 765, er det imidlertid helt afgørende at sikre, at varetægtssurrogat på egen bopæl med elektronisk fodlænke ikke blot bliver endnu et punkt på listen over surrogater, der ikke anvendes i praksis. Det er derfor helt afgørende at finde måder at sikre, at bestemmelsen faktisk vil blive anvendt ved landets domstole.

Justitia noterer sig derfor ligeledes med tilfredshed, at lovudkastet foreslår en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter det er planen at fastsætte en bekendtgørelse, der skal: *”rumme rammerne for den praktiske udmøntning, herunder politiets og kriminalforsorgens indbyrdes kompetencefordeling, samt de nærmere vilkår for varetægtssurrogatet. Der vil på denne måde kunne fastlægges en standardiseret ordning, der er nem for myndighederne at anvende, med henblik på så vidt muligt at realisere ambitionen om udbredelse af varetægtsfængsling på egen bopæl med elektronisk fodlænke. [...] Det vil endvidere bl.a. kunne tydeliggøres for alle aktører, hvilke vilkår varetægtssurrogatet indebærer, og på den måde f.eks. give retten bedre forudsætninger for at vurdere, om varetægtsfængslingens formål kan opnås med surrogatet.”*

Dette er efter Justitias opfattelse præcist, hvad der har manglet. Det er for dommere og anklagere i dag uklart, hvordan kompetencefordelingen og vilkårene er, når der skal igangsættes alternativer. I lyset af dette giver det anledning til undren, hvorfor bemyndigelsesbestemmelsen kun skal gælde

for det nye alternativ. Dette efterlader de øvrige alternativer i en fortsat uklar situation, hvor det er usandsynligt, at de vil blive anvendt.

Justitia anbefaler (1) derfor, at den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse i § 765, stk. 8, udvides, så Justitsministeriet bemyndiges til at fastsætte nærmere regler og processer også for øvrige alternativer til varetægtsfængsling. Dermed kan ministeriet også afklare kompetencefordelingen for sådanne alternativer, sikre standardiserede ordninger, der er nemme for myndighederne at anvende, samt tydeliggøre for alle aktører, hvilke vilkår alternativerne medfører. Dermed gives retten bedre forudsætninger for at vurdere, om varetægtsfængslingens formål kan opnås med surrogatet.

Justitia henleder herudover opmærksomheden på "Anbefaling 6" i Justitias og Advokatsamfundets nye rapport. Heri foreslås følgende to initiativer:

Justitia anbefaler (2), at Justitsministeriet, Kriminalforsorgen og Rigsadvokaten i fællesskab sørger for oprettelse af en række alternativer til varetægtsfængsling, hvor der står pladser klar, som domstolene kan overføre en sigtet person til. Der kan f.eks. være tale om fodlænke i eget hjem, men det kan også være mulighed for melde- eller opholdspligt, mulighed for at være underlagt tilsyn af Kriminalforsorgen, eller anbringelse i en anden institution end en traditionel varetægtscelle, f.eks. placering i et åbent fængsel evt. i kombination med fodlænke.

Justitia anbefaler (3), at Justitsministeriet, Kriminalforsorgen og Rigsadvokaten i fællesskab gennemfører en grundig undersøgelse af andre europæiske landes anvendelse af alternativer til varetægtsfængsling. En sådan undersøgelse bør ikke kun inddrage de nordiske lande. I den forbindelse bør det bl.a. undersøges, hvorvidt der findes kautionmodeller uden væsentlig social slagside. Denne anbefaling vil harmonere godt med Justitias ovennævnte forslag om at udvide bemyndigelsesbestemmelsen i § 765, stk. 8, da Justitsministeriet på baggrund af den nævnte undersøgelse vil kunne fastlægge nærmere rammer for brugen af varetægtsurrogater i Danmark.

Endelig har Justitia noteret sig, at lovudkastet i en anden del af reformen lægger op til at ændre ordet "kan" til "skal" i § 747, stk. 3, der omhandler muligheden for at afholde retsmøde med sikring af bevis i situationer, hvor dette vil kunne få betydning for spørgsmålet om varetægtsfængslingens ophævelse. Som beskrevet nedenfor finder Justitia, at dette er en god ændring. Justitias og Advokatsamfundets spørgeskemaundersøgelse, der indgår i den fælles rapport, fremhæver i særlig grad § 747 og § 765 som to bestemmelser, der var tiltænkt at nedbringe længden på varetægtsfængslinger, men som ikke anvendes efter sit formål i dag. Justitia mener derfor, at en lignende ændring bør foretages i § 765.

Justitia anbefaler (4), at enten ordlyden af § 765, stk. 1, eller ordlyden af § 765, stk. 2, ændres, så ordet "skal" indgår i teksten, hvorved det vil blive indskærpet overfor aktørerne, at mindre indgribende foranstaltninger skal anvendes, når betingelserne i § 765, stk. 1, i øvrigt er opfyldt. I lovbemærkningerne kan Justitsministeriet i den forbindelse klart ændre den retstilstand, som ministeriet selv fremhæver i lovudkastet, hvor nyere retspraksis i nogle tilfælde har antydnet, at "der

som udgangspunkt ikke kan ske varetægtsfængsling i surrogat, når fængslingsgrundlaget er påvirkningsrisikoen eller hensynet til retshåndhævelsen", hvilket ifølge Justitsministeriet formentligt ikke var den oprindelige intention med lovgivningen (lovudkastet s. 91-92). Hvis domstolene anvender en forkert forståelse af bestemmelsen, der ikke stemmer overens med Justitsministeriets ønskede retstilstand, bør dette afhjælpes gennem en klar lovændring.

2. Behovet for at nedbringe længden af varetægtsfængslinger

Der er et alvorligt problem i Danmark med længden af varetægtsfængslinger. Justitias og Advokatsamfundets rapport har belyst, at den gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger er steget fra 3,3 måneder i 2018 til 6,2 måneder i 2024. I de øvrige nordiske lande ligger den gennemsnitlige længde fortsat på ca. 3 måneder. I Sverige og Norge afsluttes ca. 60-70 % af alle varetægtsfængslinger indenfor 3 måneder. I Danmark er det kun 43 %.³ I dag er flertallet af varetægtsfængslinger i Danmark således defineret som "langvarige" (mere end tre måneder), hvilket burde være undtagelsen. En tredjedel af alle varetægtsfængslinger varer mere end 6 måneder. I Norge og Sverige varer kun en sjettedel af varetægtsfængslingerne mere end 6 måneder.

Selvom det samlede antal varetægtsfængslinger i Danmark er faldet de seneste år (som drøftet nærmere nedenfor i afsnit 3), så går udviklingen den modsatte vej for de langvarige varetægtsfængslinger. I helt absolutte tal er de meget langvarige varetægtsfængslinger steget betydeligt de seneste år. For varetægtsfængslinger afsluttet i 2018 var der kun 18 varetægtsfængslinger, der varede mere end 2 år og kun en enkelt af disse varede mere end 3 år. For varetægtsforløb afsluttet i 2024 var der 107 varetægtsfængslinger, der havde varet mere end 2 år (en seksdobling på seks år) og hele 38 af disse havde varet mere end 3 år.⁴

Efter Justitias opfattelse er der sket et kollaps i retssystemet håndtering af varetægtsfængslinger. Det er afgørende at håndtere dette kollaps, så varetægtsforløb altid afsluttes så hurtigt som muligt og kun forlænges når nødvendigt.

Det er derfor glædeligt, at lovudkastet indeholder en række initiativer, der er ment at nedbringe længden af varetægtsfængslinger. Justitia vil kommentere disse i det følgende og supplerer samtidig med yderligere forslag til initiativer.

2.1. Angående Justitsministeriets forslag angående anticiperet bevisførelse

Den ene af Justitsministeriets ændringer går på at ændre "kan" til "skal" i retsplejelovens § 747, stk. 3. Det vil medføre, at det herefter fremgår udtrykkeligt af bestemmelsen, at der skal afholdes retsmøde med henblik på at sikre bevis, når dette vil kunne få betydning for en varetægtsfængslings eller isolations ophævelse.

³ https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2025/10/Rapport_varetaegtsfaengsling-retssikkerhed-foer-dom_web.pdf, s. 89

⁴ https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2025/10/Rapport_varetaegtsfaengsling-retssikkerhed-foer-dom_web.pdf, s. 82

Justitia bakker fuldt ud op om dette forslag. Rapporten fra Justitia og Advokatsamfundet har netop fremhævet § 747, stk. 3, som en bestemmelse, der i dag slet ikke anvendes i det omfang, som den var tilsigtet.

Justitia anbefaler (5) dog, at det i lovbemærkningerne til den foreslåede ændring af § 747, stk. 3, fremhæves klart, at indenretlig afhøring dermed ikke kan afvises "*alene af retsplejemæssige hensyn til, at bevisførelsen finder sted under hovedforhandlingen*". Dette fremgår allerede i lovforarbejderne til de nugældende bestemmelser. Citatet er taget fra lovudkastets beskrivelse af gældende ret. Justitias og Advokatsamfundets rapport har imidlertid belyst, at en række aktører – herunder interviewede dommere – i praksis afviser indenretlige afhøringer, f.eks. fordi de ikke ønsker at forstyrre vidner ved at indkalde dem to gange, fordi de foretrækker en samlet og umiddelbar bevisførelse ved hovedforhandlingen, fordi de foretrækker domsmændenes tilstedeværelse under vidneforklaringen, eller fordi de ikke ønsker at skulle bruge ressourcer på et ekstra retsmøde, jf. især rapportens s. 176-177. Sådanne hensyn prioriteres således i dag over hensynet til at forkorte varetægtsfængslingen, hvilket går stik imod lovforarbejderne. Der er derfor behov for klart i lovbemærkningerne at fremhæve, at ændringen fra "kan" til "skal" også medfører, at sådanne argumenter ikke kan anvendes til at afvise indenretlig afhøring, når betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Justitia anbefaler (6) herudover, at der i retsplejeloven indføres en regel om, at varetægtsfængsling kun kan forlænges udover 3 måneder, hvis der forud for dette er afholdt et retsmøde, hvor retten intensivt har genvurderet fængslingsgrundlaget samt har godkendt en plan for det videre forløb, der sikrer kortest mulig varetægtsfængsling, herunder brug af evt. anticiperet bevisførelse eller af varetægtssurrogater. Denne anbefaling skal ses i lyset af, at Justitias og Advokatsamfundets rapport har fundet, at nogle interviewede dommere selv oplever, at fristforlængelsesmøder i arrestantsager i dag er for overfladiske, da der ofte kun er afsat 15 minutter til dem, ligesom de foregår over video. Dette medfører, at der ikke er et tidspunkt i processen, hvor der klart er afsat tid til grundigt at overveje og drøfte, hvorvidt der f.eks. er mulighed for anticiperet bevisførelse i denne sag. I lyset af rapportens anbefaling 5 foreslår Justitia derfor, at der fastsættes et særligt retsmøde forud for 3 måneders fristen (hvor varetægtsfængslingen overgår til at være langvarig). I dette retsmøde skal fængslingsgrundlaget tages op til intensiv genvurdering (herunder om mistankegrundlag og fængslingsgrund er styrket eller afsvækket på dette tidspunkt), ligesom aktørerne sammen skal tilrettelægge en plan for det videre forløb, der sikrer kortest mulig varetægtsfængsling (evt. på baggrund af et udkast til plan udarbejdet af anklagemyndigheden). I en sådan plan bør indgå forventningerne til, hvornår tiltalerejsning, berømmelse og hovedforhandling vil foregå, samt hvornår og under hvilke betingelser varetægtsfængslingen kan ophøre, herunder om anvendelse af anticiperet bevisførelse eller alternativer til varetægtsfængsling kan anvendes til at reducere længden. På baggrund af retsmødet bør der ligge en klar tidslinje for det videre forløb og for mulighederne for at få ophævet varetægtsfængslingen. Aftaler om tidsplan i dette møde bør herefter inddrages ved de fremtidige fristforlængelser, f.eks. i vurderingen af om efterforskningen sker med den forventede hastighed.

2.2. Angående Justitsministeriets forslag angående maksimale længder for varetægtsfængsling

Den anden af Justitsministeriets ændringer går på at forkorte tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, med en sjettedel. Reglen omhandler tidsgrænser for varetægtsfængslingers længde forud for hovedforhandlingens begyndelse i første instans. De nævnte tidsgrænser, der med lovudkastet ændres fra hhv. 6/12 måneder til 5/10 måneder, er ikke absolutte. De kan overskrides, når en dommer finder, at der foreligger særlige omstændigheder.

Justitia er positiv overfor ændringen men tvivler dog på, at den i sig selv vil have nogen stor effekt på længden af varetægtsfængslinger. Justitias og Advokatsamfundets rapport fandt, at flere af de interviewede aktører kun sjældent oplevede, at der skete løsladelse i direkte forbindelse med tidsgrænserne i § 768 a, stk. 1. Oplevelsen var generelt, at de sager, hvor personer er varetægtsfængslet indtil de nævnte tidsgrænser, generelt altid kan siges at have særlige omstændigheder. Justitia er således ikke bekendt med data, der skulle understøtte, at en forkortelse af disse frister med 1-2 måneder kan forventes også at forkorte varetægtsfængslinger i praksis. De fængslinger, der når op på 5/10 måneder, vil formentligt fortsat blive anset for havende særlige omstændigheder, hvorved tidsgrænserne frit kan overskrides i samme omfang, som de bliver i dag. De fængslinger, der ikke når op på 5/10 måneder, vil samtidig slet ikke blive påvirket af ændringen.

Derfor kan den foreslåede ændring ikke stå alene. Justitias og Advokatsamfundets rapport indeholder en række forslag til andre ændringer af tidsgrænserne for varetægtsfængsel, som der vil blive refereret til her.

Justitia anbefaler (7), at reglen i § 768 a, stk. 1, overføres til også at gælde for varetægtsfængslinger under hovedforhandlingen i første instans samt under ankesagen. De nuværende tidsgrænser gælder kun forud for hovedforhandlingens begyndelse i første instans. I dag er det imidlertid ganske ofte ankesagen, herunder meget lange ventetider ved landsretterne, der forlænger varetægtsfængslinger unødigt. Som nævnt i rapportens anbefaling 4, anbefaler Justitia således, at der fastsættes en grænse for varigheden af varetægtsfængsling, der gælder indtil ankesagens afslutning. Det kan f.eks. ske ved at fastsætte en ny regel, der under ankesager tillægger 6 måneder til de eksisterende frister i § 768 a, stk. 1, som alt efter sagens karakter kun må overskrides ved særlige omstændigheder. Ligeledes bør der fastsættes en grænse, der gælder under hovedforhandlingen i 1. instans. I en kendelse fra Østre Landsret fra 11. februar 2025 fandt landsretten, at § 768 a, stk. 1, ikke fandt anvendelse i en sag, hvor tiltalte var blevet varetægtsfængslet d. 20. marts 2024, hovedforhandlingen indledtes d. 17. marts 2025 (mindre end 12 måneder efter varetægtsfængslingens begyndelse), men retsdagene i hovedforhandlingen blev spredt ud over mere end 8 måneder, så sidste retsdag først lå d. 28. november 2025. Selvom arrestanten således stod til at sidde varetægtsfængslet i 20 måneder under sagen i første instans, var vedkommende ikke omfattet af beskyttelsen mod at sidde varetægtsfængslet mere end 12 måneder, blot fordi første

retsdag lå indenfor de 12 måneder.⁵ Sagen viser et tydeligt behov for at fastsætte tidsgrænser også efter, at hovedforhandlingen er indledt.

Justitia anbefaler (8), at betingelsen i § 768 a, stk. 1, om "særlige omstændigheder" suppleres, så betingelserne for at opretholde varetægtsfængslingen skærpes over tid. Inspireret af rapportens anbefaling 5, foreslår Justitia således, at der indføres yderligere skærpelse af betingelserne for varetægtsfængsling over tid, så varetægtsfængsling udover et bestemt tidsrum forudsætter en særlig kvalificeret påvirkningsrisiko, flugtrisiko, gentagelsesrisiko eller hensyn til retshåndhævelsen. Ligeledes bør det efter bestemte tidsrum kræves, at fortsat varetægtsfængsling har helt afgørende betydning for sagen. Det kan også overvejes at indføre krav om særlig bestyrket mistanke for at kunne overskride sådanne frister, da politiets efterforskning på dette tidspunkt må være langt længere fremskreden end ved den indledende varetægtsfængsling. Ligeledes kan der stilles skærpede krav til sandsynligheden for, at f.eks. påvirkning eller flugt kommer til at ske, samt hvor stor betydning noget sådant må forventes at have for sagen. I den sammenhæng må det inddrages, at f.eks. hensynet til at undgå flugt eller gentagelse har betydeligt mindre vægt sent i varetægtsforløbet, hvor den sigtede under alle omstændigheder vil blive løsladt indenfor kort tid. Ændringen kan f.eks. ske ved at ændre retsplejelovens § 768 a, der allerede kræver "særlige omstændigheder" for at fortsætte varetægtsfængsling udover visse tidsgrænser, så der enten i forbindelse med de samme tidsgrænser eller andre fastsættes sådanne skærpede betingelser, så der løbende over tid kræves mere og mere for at fastholde en varetægtsfængsling.

Justitia anbefaler (9), at der sker en justering af proportionalitetsreglen, så arrestanter ikke længere risikerer at afsone hele deres straf under varetægtsfængsling. Justitias og Advokatsamfundets rapport fandt, at det i praksis i meget høj grad er proportionalitetsreglen i retsplejelovens § 762, stk. 3, der i praksis fører til løsladelse før sagens afslutning. Det skyldes, at denne regel (modsat § 768 a, stk. 1) er absolut og dermed ikke kan overskrides, heller ikke ved særlige omstændigheder. Reglen forstås i dag således, at det er uproportionelt at lade en arrestant være varetægtsfængslet i længere tid end den straffængelse, som de forventes at komme til at afsone. Her ses som udgangspunkt på den faktisk forventede afsoning, hvilket vil sige, at domstolene fraregner en forventet prøveløsladelsestid (dvs., at der normalt fratrækkes 1/3 fra den forventede idømte straf). I praksis forhindrer reglen således, at arrestanter sidder varetægtsfængslet længere end den afsoningstid, som de ville have haft ved fængsling efter dom. Den nuværende anvendelse af reglen er dog problematisk. Det er i praksis langt hårdere at sidde varetægtsfængslet end at sidde på almindelige afsoningsvilkår. Det er derfor åbenlyst uproportionelt at sidde hele sin forventede afsoningstid som arrestant, da det i praksis medfører en langt hårdere afsoning end samme person ville have fået, hvis de først havde afsonet efter dom. Samtidig antyder den tilgængelige data, at en justering af denne regel i praksis vil være mest egnet til at nedbringe længden på varetægtsfængslinger, fordi mange fængslinger tilsyneladende afsluttes pga. netop denne regel. Som nævnt i rapportens anbefaling 3, anbefaler Justitia derfor, at § 762, stk. 3, ændres, så arrestanter fremover kun kan sidde en mindre

⁵ TfK2025.115

andel af deres forventede straf i varetægtsfængsling. Det kan f.eks. være ved at forbyde varetægtsforløb, der overskrider 50 pct. af den forventede straf. Overskridelse af fristen vil medføre, at personen vil skulle løslades, så resten af straffen først afsnes efter dom.

Justitia anbefaler (10), at der indføres en helt absolut maksimal frist for varetægtsfængslingers længde. Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling har påvist, at der er sket en voldsom udvikling i de allerlængste varetægtsfængslinger. Der er på 6 år sket en seksdobling af antallet af varetægtsforløb, der først afsluttes efter 2 års varighed (fra 18 til 107 varetægtsforløb årligt). I 2019 var der slet ingen varetægtsforløb, der afsluttedes efter mere end 3 års varighed, mens der i 2024 var hele 38 varetægtsforløb, der først afsluttedes efter mere end 3 års varighed og 11 af disse varede endda mere end 4 år. I 2021 var der et konkret varetægtsforløb, der først afsluttedes efter mere end 5 års varighed.⁶ De nuværende danske regler indeholder ingen absolut maksimal frist for varetægtsfængslingers længde. Hvis en person står til f.eks. 10 års forventet fængsel er der således principielt ingen absolutte regler i det nuværende regelsæt, der forhindrer dem i at sidde varetægtsfængslet i alle 10 år. Efter Justitias opfattelse er det helt afgørende at få sat en grænse for udviklingen på dette område. Arresterter er personer, der ikke er dømt endnu. De kan derfor principielt ende med at blive frifundet. Selv for personer, der ender med at blive dømt, har det meget stor skadevirkning at sidde varetægtsfængslet i 2, 3, 4 eller endda 5 år. Som nævnt i rapportens anbefaling 3, anbefaler Justitia derfor, at der indføres en absolut maksimal længde for varetægtsfængslinger. Ved fastsættelsen af en sådan grænse bør det indgå, at varetægtsfængslinger af flere års længde var et særsyn indtil for få år siden, ligesom det bør tages i betragtning, hvor hurtigt politi og domstole har mulighed for at afslutte komplicerede sager, hvis sagerne prioriteres. Eftersom det for få år siden var muligt slet ikke at have varetægtsforløb på over 3 års længde finder Justitia, at en sådan absolut frist som udgangspunkt ikke bør være længere end dette. Det bør også overvejes at fastsætte en endnu kortere absolut frist for varetægtsfængslinger af mindreårige.

Det kan nævnes, at anbefalingen om ændring af proportionalitetsreglen især vil have betydning for personer, der står til en kortere forventet straffængde (og som derfor ofte ender med at afsone hele straffen allerede under varetægtsfængslingen), hvorimod anbefalingen om en helt absolut maksimal længde især vil have betydning for personer, der står til en længere forventet straffængde, og som derfor risikerer at sidde meget længe varetægtsfængslet. Tilsammen vil de to forslag således kunne nedbringe varigheden af varetægtsfængslinger generelt.

2.3. Angående Justitsministeriets forslag angående hovedforhandlingens afholdelse

Endelig foreslår Justitsministeriet at ændre retsplejelovens § 843 a, stk. 1, 3. pkt., så hovedforhandlingen skal begynde hurtigst muligt efter anklagemyndighedens indlevering af anklageskrift til retten, hvis sigtede er varetægtsfængslet. Det er allerede i dag et krav, at hovedforhandlingen gennemføres hurtigst muligt. Ændringen omhandler således

⁶ https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2025/10/Rapport_varetaegtsfaengsling-retssikkerhed-foer-dom_web.pdf, s. 82

hovedforhandlingens begyndelse, hvor der lægges op til, at retten fremover vil skulle bestræbe sig på at indlede hovedforhandlingen hurtigst muligt og så vidt muligt inden for 4 uger fra anklagemyndighedens indlevering af anklageskrift til retten, hvis sigtede er varetægtsfængslet. Fristen kan dog overskrides i en række tilfælde, f.eks. hvor tidspunktet for hovedforhandlingens indledning og gennemførelse skal indpasses i flere aktørers kalendere. Justitsministeriet foreslår i forlængelse heraf også at ændre retsplejelovens § 843 a, stk. 2, så det fremover påhviler anklagemyndigheden og forsvareren at tilrettelægge deres virke på en sådan måde, at sagen kan gennemføres hurtigst muligt, hvis sigtede er varetægtsfængslet.

Justitia er positiv overfor ændringen men tvivler dog på, at den i sig selv vil have nogen stor effekt på længden af varetægtsfængslinger. De nye frister er ikke absolutte. Erfaringerne fra de nuværende regler rejser således betydelig tvivl om, hvorvidt fristerne i praksis vil blive fulgt. Som eksempel kan nævnes, at det i den nuværende lovtæks allerede fremgår, at berømmelse skal ske hurtigst muligt og så vidt muligt indenfor 2 uger. Alligevel viser Rigsadvokatens undersøgelse fra tidligere i år, at der i sager, hvor personer er varetægtsfængslet for drab, brand mv. i gennemsnit går 1,5 måned fra tiltale til berømmelse.⁷ I Justitias og Advokatsamfundets rapport er en dommer bl.a. citeret for at sige, at bestemmelsen ikke har nogen betydning i praksis, fordi der ikke er nogen retsvirkning knyttet til overtrædelse af fristerne.⁸

Samtidig medfører den foreslåede ændring af bestemmelsen tilsyneladende blot, at hovedforhandlingen nu skal indledes tidligere. Den ændrer således ikke direkte på, hvornår hovedforhandlingen skal afsluttes. I sager, hvor hovedforhandlingen strækker sig over flere retsdage, forekommer det allerede i dag, at disse retsdage ender med at blive spredt over en længere periode f.eks. pga. udfordringer med at indpasse sagen i flere aktørers kalendere.⁹ Den af Justitsministeriet foreslåede regel vil således i praksis kunne opfyldes ved, at første retsdag lægges allerede indenfor 4 uger efter indleveringen af anklageskriftet, hvorefter de resterende retsdage fortsat ligger lige så sent, som de gør i dag. Ændringen vil i sådanne tilfælde ikke få nogen betydning for, hvornår varetægtsfængslingen ophører. Intet i forslaget ses at forhindre, at dette blot bliver den nye normal i arrestantsager, hvilket ikke fremstår hensigtsmæssigt. Samlet set kan ændringen ikke forventes at få nogen stor effekt for varetægtsfængslingers længde.

⁷ <https://anklagemyndigheden.dk/sites/default/files/Rigsadvokatens%20analyse%20af%20anvendelsen%20af%20varet%C3%A6gtsf%C3%A6ngslinger.PDF>, s. 40

⁸ https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2025/10/Rapport_varetaegtsfaengsling-retssikkerhed-foer-dom_web.pdf, s. 158

⁹ I Rigsadvokatens rapport fra tidligere i år om varetægtsfængsling fremgår således f.eks., at den ”gennemsnitlige varighed fra første retsmøde til der afsiges dom i første instans ses at være 0,7 måneder, svarende til 21 dage. Det bemærkes, at dette ikke er ensbetydende med, at sagen er berømmet over 21 retsdage. Det betyder, at en sag med f.eks. 6-8 berømmede retsdage, kan være fordelt over eksempelvis 21 kalenderdage”. Samme undersøgelse fandt, at der i sager om bl.a. drab og brand i gennemsnit går hele 1,8 måneder fra første retsmøde til dom, jf. s. 40. Der kan også henvises til den ovenfor nævnte TfK2025.115, hvor der gik 8 måneder fra hovedforhandlingens begyndelse til dens afslutning.

Justitia anbefaler (11), at der knyttes en retsvirkning til unødigt lange sagsbehandlingstider ved domstolene, så arrestanter skal løslades, når domstolsprocessen forsinker deres sager urimeligt. Det fremgår i dag af retsplejelovens § 768, at hvis retten finder, at undersøgelsen ikke fremmes med tilstrækkelig hurtighed og at fortsat varetægtsfængsling ikke er rimelig, skal retten ophæve varetægtsfængslingen. Bestemmelsen omhandler primært situationer, hvor politiets efterforskning ikke går tilstrækkeligt hurtigt. Det fremgår imidlertid ikke med samme klarhed af retsplejeloven, at varetægtsfængsling også bør ophæves, hvis det er berammelsestider eller andre forhold ved domstolene, der forsinker sagen. Østre Landsret har således i 2025 søgt at anvende den almindelige proportionalitetsregel i § 762, stk. 3, til at ophæve varetægtsfængsling i en sag med for lange sagsbehandlingstider ved domstolene.¹⁰ Højesteret omgjorde imidlertid afgørelsen og fandt således, at varetægtsfængslingen skulle opretholdes på trods af meget lange sagsbehandlingstider ved domstolene. Justitia anbefaler derfor, at Justitsministeriet griber anledningen til at ændre retstilstanden. I lyset af anbefaling 4 i Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling, foreslår Justitia således, at retsplejelovens § 768, 2. pkt., suppleres med en ny regel, der klart stiller krav om løsladelse af arrestanter, når berammelsestider og andre forhold ved domstolene medfører, at fængsling må anses for urimelig.

Justitia anbefaler (12), at Justitsministeriet i forbindelse med den af ministeriet foreslåede lovændring klart får beskrevet i lovbemærkningerne, hvordan § 843 a forventes anvendt ved landsretterne. Gennem uformelle samtaler med forsvarsadvokater har Justitia fået at vide, at der opleves fortolkningstvivel om, hvorvidt og hvordan bestemmelsen finder anvendelse i ankesager. I dag fremgår § 843 a i retsplejelovens kapitel om tiltale og forberedelse af hovedforhandling i 1. instans. Der henvises dog også til reglen i § 917, stk. 2, i retsplejeloven, ligesom der helt generelt henvises til kapitlet, som reglen befinder sig i, i § 917, stk. 1. Dette giver indtryk af, at fristerne også gælder ved landsretterne. Ifølge forsvarsadvokater Justitia har talt med, er der dog en oplevelse af, at landsretterne ikke agerer som om, at de er bundet af tidsfristerne nævnt i bestemmelsen. I forbindelse med den foreslåede ændring bør det klart indskrives i lovbemærkningerne, om fristerne i § 843 a ligeledes gælder for landsretterne, samt hvad dette i praksis betyder for, hvor hurtigt en berømmelse og en hovedforhandling skal søges gennemført under en ankesag.

3. Behovet for at nedbringe antallet af varetægtsfængslinger yderligere

I den politiske aftale bag straffereformen har aftalepartierne udtrykt enighed om, at der skal være fokus på at nedbringe omfanget af varetægtsfængsling, ligesom det er aftalt, at *"regeringen vil undersøge*

¹⁰ Østre Landsrets kendelse er U 2025.512 Ø, mens Højesterets kendelse er U 2025.4025 H. Citat fra landsrettens kendelse: *"Hvis tiltalte varetægtsfængsles indtil dom, vil tiltalte blive frihedsberøvet i 2 år og 8 måneder. At varetægtsfængslingen, som sker under mere belastende forhold end afsoning i almindeligt fængsel - herunder under forhold som efter det oplyste om tiltaltes personlige forhold er særligt belastende for ham - vil få en sådan udstrækning, beror i al væsentlighed på domstolenes lange sagsbehandlingstider. Under disse omstændigheder finder landsretten, at fortsat frihedsberøvelse vil være i strid med retsplejeloven § 762, stk. 3."* Højesteret nåede som nævnt til det modsatte resultat.

yderligere tiltag, der kan nedbringe omfanget af varetægtsfængsling, og som vil kunne indgå i den lovgivning, der skal implementere aftalen.”

De yderligere tiltag, der foreslås i lovudkastet, omhandler alle længden af varetægtsfængslinger. Der er således ikke yderligere initiativer, der søger at nedbringe antallet af varetægtsfængslinger. Justitia finder, at der også er behov for tiltag, der omhandler antallet af varetægtsfængslinger.

Justitias og Advokatsamfundets rapport har fundet, at antallet af årlige varetægtsforløb har været faldende over de seneste år. Det er en glædelig udvikling, som rapporten finder bl.a. skyldes internt kulturarbejde ved anklagemyndigheden. Rapporten belyser således, at anklagemyndigheden har nedbragt antallet af varetægtsfængslinger gennem indsatser i forhold til organisationskulturen. Dermed er det påvist, at det tidligere niveau var unødvendigt højt, idet anklagemyndigheden ved internt kulturarbejde har fundet, at der kun er behov for at varetægtsfængsle langt færre. Der er indtil for få år siden foretaget varetægtsfængslinger i Danmark, som anklagere interviewet til rapporten i dag ser som helt unødvendige.

Det er i den sammenhæng problematisk, at lovgivningen i Danmark har givet mulighed for det tidligere niveau af varetægtsfængsling, som det nu har vist sig ikke var nødvendigt. Eftersom lovgivningen ikke er blevet ændret i perioden mellem den tidligere og den nye praksis, er der lovgivningsmæssigt ikke noget, der forhindrer aktørerne i at vende tilbage til det tidligere niveau af varetægtsfængslinger, når der ikke længere er fokus på området. Retsplejeloven bør imidlertid sikre, at der ikke kan foretages unødvendige varetægtsfængslinger i Danmark.

Justitia anbefaler (13), at retsplejelovens betingelser for varetægtsfængsling opdateres med henblik på at fastholde anklagemyndighedens nye mere tilbageholdende praksis. Som beskrevet i Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling, anbefaling 1, kan en sådan ændring f.eks. ske ved at indskrive et skærpet nødvendighedskrav i retsplejelovens § 762, så varetægtsfængsling kun tillades, når dette anses som værende af afgørende betydning for sagen. Det er afgørende, at Folketinget sikrer, at Danmark ikke igen kommer op på det tidligere unødvendigt høje antal varetægtsfængslinger. En opdatering af reglerne vil kunne sikre, at alle politikredse anvender samme praksis, ligesom det vil sikre reel domstolsprøvelse af de nødvendighedsvurderinger, som anklagemyndigheden foretager. Dette forslag er således en kodificering af den praksis, som anklagemyndigheden anvender i dag.

En kodificering af anklagemyndighedens praksis vil dog ikke være tilstrækkelig. Der er ikke grund til at tro, at Danmark er nået ned på det rigtige niveau af antal varetægtsfængslinger. Udviklingen er indtil videre hovedsageligt sket gennem selvidentificerede organisatoriske kulturændringer ved anklagemyndigheden. Niveautet bør derfor kunne nedbringes endnu mere, uden at dette vil svække muligheden for at beskytte de hensyn, som varetægtsfængsling har til formål at varetage. Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling har identificeret en række muligheder for at nedbringe antallet yderligere. De følgende forslag stammer fra anbefaling 2 i denne rapport:

Justitia anbefaler (14), at betingelserne for kollusionsarrest skærpes, f.eks. ved at stille krav om stor sandsynlighed for konkret påvirkning af afgørende betydning for sagen, samt ved at skærpe kravene til, hvor længe kollusionsarrest kan opretholdes. Det kan overvejes i første omgang at identificere nogle mindre alvorlige kriminalitetstyper, hvor der som en forsøgsordning indføres en sådan skærpet kollusionsbestemmelse, så det efterfølgende kan vurderes, hvorvidt færre fængslinger i afgørende grad skader politiets efterforskningsmuligheder.

Justitia anbefaler (15), at betingelserne for at igangsætte varetægtsfængsling under en ankesag skærpes, f.eks. med krav om "særlige omstændigheder", subsidiært ved at lempe mulighederne for at overføre en sådan arrestant til afsoningslignende forhold, jf. retsplejeloven § 777.

4. Behovet for bedre vidensgrundlag og mere tilsyn

Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling har vist, at der mangler vigtige data om anvendelsen af varetægtsfængsling og dens konsekvenser. I det følgende vil derfor beskrives yderligere tiltag, som vil kunne medvirke til at sikre, at der ikke sker unødvendige varetægtsfængslinger i Danmark.

Justitia anbefaler (16), at det fra politisk side sikres, at skærpet straf ikke utilsigtet medfører øget varetægtsfængsling. Når straffniveauet hæves, har det indirekte betydning for varetægtsfængsling, idet varetægtsfængsling kun kan indledes, når strafferammen eller den forventede straf ligger over bestemte straflængder. Når straffniveauet hæves, er det derfor forventeligt, at mulighederne for at varetægtsfængsle udvides, selvom dette ikke har været hensigten. Samtidig har straffniveauet direkte betydning for længden af varetægtsfængslinger, idet længere forventet straf medfører, at varetægtsfængsling kan opretholdes længere. Der er både et politisk ønske om at hæve straffen og et politisk ønske om at nedbringe anvendelsen af varetægtsfængsling. Begge dele kan ske samtidig, men kun hvis hensynet til varetægtsfængsling indtænkes, når der sker straffskærpelser. I lyset af anbefaling 2 i Justitias og Advokatsamfundets rapport, foreslår Justitia således, at Justitsministeriet forpligtes til at få undersøgt, hvilken betydning de seneste års straffskærpelser for overtrædelse af straffeloven har haft for anvendelsen af varetægtsfængsling, og i lyset heraf fremsætter lovforslag om relevante ændringer af betingelserne for varetægtsfængsling, samt træffer foranstaltninger til sikring af, at kommende ændringer af straffniveauer ikke utilsigtet medfører flere og længere varetægtsfængslinger eller ulighed i anvendelsen af varetægtsfængsling.

Justitia anbefaler (17), at Justitsministeriet og Rigsadvokaten i tillæg til dette forholder sig til den liste over yderligere undersøgelser, der foreslås på s. 211 i Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling, og igangsætter arbejdet med dette. Dette inkluderer bl.a. undersøgelser af geografiske forskelle i anvendelsen af varetægtsfængsling samt af omfanget af arrestanter, der sidder varetægtsfængslet for længe, eller som oplever fuld frifindelse efter at have siddet varetægtsfængslet.

Justitia anbefaler (18), at det kulturelle arbejde ved anklagemyndigheden intensiveres. Det organisationskulturelle arbejde, som er foregået i anklagemyndigheden de seneste år, har haft en stor positiv virkning på antallet af varetægtsfængslinger. I lyset af anbefaling 7 i Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling, foreslår Justitia derfor, at Justitsministeriet sikrer, f.eks. gennem mål- og resultatplaner, at Rigsadvokaten i samarbejde med de regionale statsadvokater og politidirektørerne samler op på arbejdet med organisationskulturen ved anklagemyndigheden, herunder sikrer udveksling af gode erfaringer mellem politikredsene, samt sikrer et yderligere arbejde med organisationskulturen, der fremover især skal have fokus på at begrænse længden af varetægtsfængslingsforløb. Det bør ligeledes sikres, at der i de enkelte politikredse er udpeget en særlig ansvarlig til at identificere områder, hvor procedurer kan ændres, så både antal og længde af varetægtsfængslinger holdes på det lavest mulige niveau. Ligeledes bør tages initiativ til oprettelse af nye samarbejder mellem anklagere, dommere og forsvarere, på lokalt og centralt niveau, der har fokus på behandling af arrestantsager, herunder hvordan antal og længde kan reduceres.

Justitia anbefaler (19), at Justitsministeriet sikrer, at begrænsning af varetægtsfængsling fortsat er et mål i de årlige mål- og resultatplaner for anklagemyndigheden, og at Rigsadvokaten i den forbindelse forpligtes til at tage initiativ til, at politikredsene to gange årligt indberetter data om anvendelse af varetægtsfængsling til de regionale statsadvokater, at statsadvokaterne følger op på indberetningerne i deres løbende tilsyn med politikredsene, samt at nøgletallene årligt offentliggøres opdelt pr. politikreds, for at sikre et oplyst datagrundlag om berettigelsen af anvendelsen af varetægtsfængsling. En oversigt over hvilke nøgletal, som Justitia mener bør indberettes og offentliggøres, fremgår af s. 211 i Justitias og Advokatsamfundets rapport om varetægtsfængsling. Det omfatter bl.a. data om antallet af frifundne arrestanter, samt data om varigheden af de forskellige sagsskridt, samt om anvendelsen af anticiperet bevisførelse og varetægtssurrogater.

5. Angående lovændringerne om chikane af personer i offentlig tjeneste eller hverv

Justitia har af ressourcemæssige årsager valgt ikke at kommentere på de øvrige forslag i strafreformen i dette høringssvar. Særligt i forhold til et element i lovforslaget ønsker Justitia dog at rette en overordnet bemærkning. Dele af lovudkastet omhandler regulering af chikane af personer i offentlig tjeneste eller hverv. Det drejer sig særligt om lovudkastets afsnit 2.13 (Udvidelse af det strafbare område for chikane af personer i offentlig tjeneste eller hverv), 2.14 (Skærpelse af straffen for samme) samt 2.15 (Sletningspålæg i sager om samme). Lovændringerne medfører, at der *“fremadrettet generelt vil gælde en lavere grænse for, hvad personer i offentlig tjeneste eller hverv bør tåle på sociale medier eller internettet i øvrigt. Enkeltstående eller et begrænset antal opslag m.v. på sociale medier eller internettet i øvrigt vil således fremadrettet være omfattet af bestemmelsen, hvis indholdet er egnet til at chikanere den beskyttede person [...] Det vil derfor ikke længere være et krav, at denne form for chikane skal være systematisk og gentages af en eller flere personer eller være af en særlig grov karakter for at være omfattet”*.

Det fremgår dog samtidig også af lovudkastet, at det vil "være et krav for strafansvar, at den chikanøse handling samtidig er uberettiget. Det bemærkes i den forbindelse, at en handling bl.a. vil være berettiget, hvis den har karakter af en ytring, der er beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10, sådan som denne bestemmelse fortolkes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Der vil derfor som hidtil ikke i medfør af straffelovens § 119 a kunne pålægges strafansvar i tilfælde, hvor det vil være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10."

Som det fremgår, indeholder lovændringen således en ytringsfrihedsproblematik. Justitia finder det væsentligt at sikre, at borgerne fortsat har vid adgang til at ytre sig kritisk om personer i offentlig tjeneste eller hverv. Grænsen for borgernes ytringsfrihed bør ikke kun være den minimumsgrænse, som Menneskerettighedskonventionen sætter. En sådan grænse kan give anledning til megen fortolkningstvivel for almindelige mennesker (og jurister) om, hvor grænsen går. Det må derfor forventes, at lovforslaget vil kunne føre til øget grad af selvcensur også når det gælder temaer, som er beskyttet af ytringsfriheden, f.eks. når borgere ønsker at påpege, at en person i offentlig tjeneste eller hverv har udført kritisable eller potentielt ulovlige handlinger. Det må herudover påpeges, at det formentligt ofte vil være udsatte borgere, der føler sig klemt af myndighedernes ageren, der i praksis vil blive straffet efter bestemmelsen, f.eks. hvis de har luftet deres frustrationer på en måde, som myndighederne vil opfatte som chikanøs.

Justitia anbefaler (20) derfor, at der fastsættes meget vide rammer for borgernes muligheder for at udtrykke sig kritisk om myndighederne, herunder også om personer i offentlig tjeneste eller hverv.

Med venlig hilsen
Mikele Schultz-Knudsen
Juridisk Chef & Advokat, Justitia Danmark

JUSTITIA

E-mail: mikele@justitia-int.org
<http://www.justitia-int.org>